

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 278

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"וַתֵּמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרָבַע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ"

מידת ההסתגלות

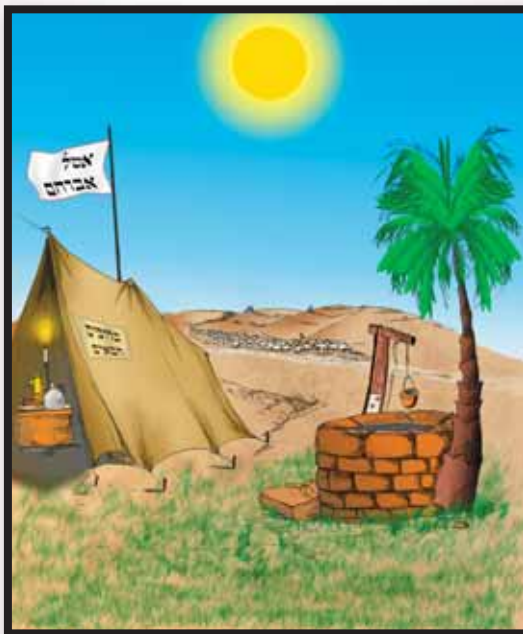
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

יחיד לאמו! "אֲשֶׁר אֶהְבֶּת" אמר לו: "את שניהם אני אוהב" אמר לו: "את יצחק" ומסיים רש"י: "ולמה לא גילה לו מתחילה? שלא לערכבו פתאם ותזוז דעתו עליו ותטרף".

הרי שאילו גילה הקב"ה לאברהם מתחילה שהוא מבקש ממנו לקחת את יצחק ולהעלותו לעולה, היתה דעתו נטרפת ולא היה יכול לעמוד בנסיון, כיון שהיה בא עליו פתאם. ולפיכך גילה לו את הדבר טיפין טיפין ובאותן השהיות נתקררו גשותיו של אברהם ויכול היה לגבור על געגועי אהבתו ליצחק וקבל את המצוה במנוחה ובלי ערבוב דעת וכך הכשיר עצמו לקיים את המצוה ועמד בנסיון להקריב את היקר ביותר שיש לו למען שמו יתברך. אכן שרה אמנו שנודע לה דבר הקרבתו של יצחק בפתאומיות,

לא עמד לבה ופרחה נשמתה. ועל דרך זה הסברנו, מעשה חושים בן דן ('סוטה' יג.) בעת קבורת יעקב; אתא עשו וקא מעכב שמקום הקבורה שייך לו, השיבו לו שיעקב קנה ממנו; בקש עשו שטר מכירה, אמרו: השטר נמצא במצרים. ונפתלי שהוא קל ברגליו ילך ויביא את השטר, 'חושים בריה דדן, תמן הוה ויקירן ליה אודניה, אמר להו: "מאי האי?" אמרו ליה: "קא מעכב האי (עשו) עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים!" אמר

המשך בעמ' 2 <<<

"לְסֹפֵד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ" נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שע"י בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחה נשמתה ומתה' (רש"י שם).

בתכונות נפשו של אדם טבועה מידת ההסתגלות ואף הדברים הקשים ביותר אט אט מסתגל האדם אליהם והוא חי בהם. נוכחנו בדורנו אנו אשר אחינו מבני ישראל נלכדו בגיא התופת הנאצי ויסורים קשים מנשוא היו מנת חלקם יום יום.

הלא למשמע אזן תסמרנה שערות הראש, עד שנבצר מבינתנו להשכיל כיצד אנשים שנלקחו מבתיים השלמים, נשטפו ביון מצולה של חיות האדם צמאי דם ותאבי רצח והיו שנשארו בחיים, הכיצד? אלא שהמעבר מהבית אל הגיהנם שלבים רבים היו לו ומשליבה אחת לשליבה שניה,

הסתגל האדם וכך עד הדייטת התחוננה וכיון שנסתגל אט אט יכול היה לעמוד במצבו האיום שנקלע אליו ועבר חיים עם שבעת מדוריו של הגיהנם.

וכן אנו מבארים לעצמנו ההבדל שבין אברהם לשרה בנסיון עקידת יצחק, שאברהם 'כָּבַשׁ אֶת רַחֲמָיו' ולקח את המאכלת לשחוט את בנו יחידו על המזבח ואילו שרה שהיתה גדולה בנבואה יותר מאברהם, כיון ששמעה שנלקח בנה לשחיטה לא עמד לבה ומתה. כמבואר ברש"י וכן הוא בתרגום יונתן שם, שהלך

השטן וסיפר לשרה, שאברהם שחט את יצחק ומתה מרוב צער. ותמיהה בעינינו מה בינה לבין אברהם ולמה לא עמד לבה בצער הזה כאברהם שעושה את מעשה השחיטה ואין ידיו מרתתות ככהן העושה עבודה במקדש.

אכן אברהם אבינו הכניסו הקב"ה לתוך הנסיון באיטיות, כמו שפירש"י מקרא שכתוב: "וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךָ אֶת יִחְיֵדָה אֲשֶׁר אֶהְבֶּת אֶת יִצְחָק" (בראשית' כב) "אֶת בְּנֶךָ" אמר לו: "שני בנים יש לי!" "אֶת יִחְיֵדָה" אמר לו: "זה יחיד לאמו וזה

להו: "ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים, יהא אבי אבא, מוטל בכזיון?" שקל קולפא, מחייה ארישיה, נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב' עי"ש.

ולכאורה צריך ביאור; מה העיר את חושים, לקנא לכבוד אבי אביו יותר מכל בני יעקב שהיו מצויים שם? ולמה לא הרגישו כולם שאין להרשות שיהא אביהם מוטל בכזיון עד שיחזור נפתלי מארץ מצרים? גם הדגשת הגמרא שחושים בן דן היו אזניו כבדות, צריכה תלמוד.

אכן נראה הביאור בזה: שכל בני יעקב ובני בניו הנלוים עמו, כיון ששמעו ערעורו של עשו על מקום הקבורה ועמדו אתו במשא ומתן, תוך כדי כך הסתגלו לעובדה שיעקב אביהם מוטל במטתו ולא הרגישו בכזיון שבדבר, ברם חושים בן דן שהיו אזניו כבדות ולא האזין לאותן טענות שקדמו, כיון שנתגלה לו פתאם

שעשו מעכב מלקבור את יעקב, מיד בערה בו קנאת כבוד אבי אביו, בראותו מוטל בכזיון עד שיביאו השטר מארץ מצרים ולקח את המקל והכה בראש עשו.

מידה זו של הסתגלות הטבועה בתכונות נפשו של האדם, יש שהיא לפוקה, כאשר היא מפזרת כל התעוררות לטובה שנתעורר האדם לעשותה ובשעה הראשונה כאש יוקדת בערה בו, אבל עם הזמן החולף הולכת האש ודועכת קמעא קמעא. ועל כן שומה על האדם לשמור שלא תשקוט האש ותוסיף ללהט כאשר בתחילה. ואם ישים את דעתו על זה, יראה ברכה בעליותיו במוסר ויראת ה'.

ומצאנו בפ' החסיד יעבץ לפרקי 'אבות' שמבאר טעם הכתוב: "הַבָּא דְרַךְ שְׁעַר צְפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דְרַךְ שְׁעַר נֶגֶב וְהַבָּא דְרַךְ שְׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דְרַךְ שְׁעַר צְפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דְרַךְ הַשְּׁעַר אֲשֶׁר בָּא בוֹ

כִּי נִכְחוּ יֵצֵא" ('יחזקאל' מו). הקפיד הקב"ה שלא יראה השער ב' פעמים פן ישוב בעיניו לשער ביתו וקירות הבית לקירותיו. וזה היה ענין חטא העגל, שהיה האהל בתוכם עד שמאסו בו ואמרו: "עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹקִים" ('שמות' לב). ומשה רבנו הרגיש בזה ונטה האהל הרחק מן המחנה. ע"כ עי"ש.

חרדת קדש אופפת את העולה בית ה' בעת הכנסו בשער הבית וכדי לשמור על אותה חרדה שלא תפוג הקפיד הקב"ה שלא יצא דרך אותו השער, שאם יראה אותו שער פעמים תסור החרדה ממנו עד שישוה בעיניו כשער ביתו וקירות הבית כקירותיו. ומכאן שעל עובד ה' ליתן דעתו על כך שכל התעוררות של קדושה לא ידעך אשה. והרבה הרבה יש לאדם לעמול כדי לשמור על רעננותה של ההתעוררות, שתשאר תמיד במידתה הראשונה. (שיחות מוסר תשל"ג). ■

לקראת הסוף...

בס"ד

עם הרב **אמנון יצחק** שליט"א

אולמי סולם יעקב המלאכה 7
ביום ראשון כח' חשוון 15/11/09

כניסה 10 ש"ח

השערים יפתחו ב-20:30

טירת הכרמל

מתנ"ס וולדנברג יעקב גרופר 15
ביום שני כט' חשוון 16/11/09

כניסה 10 ש"ח

השערים יפתחו ב-20:30

אשקלון

בהאנגר אחיעזר 16
ביום רביעי א' כסלו 18/11/09

השערים יפתחו ב-20:30

מושב אחיעזר

ההוצאות מאובטחות

כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET

וב'שופר ניוזטל' 054-4007779

הלכה

מדיני טלטול עצמות וקליפות בשבת

ההלכות שלפנינו מבוססות עפ"י השו"ע וה'משנה ברורה'

ע"י כלי אחר, כגון: לגוררן בסכין, [אמנם ה'חזון איש' מחמיר בגרירה שע"י סכין]. (שח סקט"ו).

6. כמו כן, אם נשאר על השלחן עצמות וקליפות רבים, ה"ז נעשה מאוס על האדם ומותר להעבירם מעל גבי השלחן אף בידיים משום שזה נחשב כגרף של רעי שהתירוהו חכמים בטלטול. (שח סקט"ו).

7. היתר נוסף קיים בדבר; אם באותו מקום שנמצאים העצמות והקליפות, יש ג"כ דבר היתר, כגון: פת וכיו"ב, בכזה מקרה העצמות והקליפות בטלים לדבר ההיתר ומותר להגביה את המפה, או הצלחת בה הם נמצאים ולהעבירם מעל השלחן. (שח כו ועיין סקט"ז).

אגב הבשר שעליהם. וכן אם היו העצמות, או הקליפות, ראויים למאכל בהמה, או עוף, עדין יש עליהם שם אוכל ומותרים בטלטול. (שח כז כט סקי"ד).

4. עצמות וקליפות שאינם ראויים למאכל בהמה, או עוף, כגון: עצמות קשים ביותר וקליפי אגוזים וביצים, אסורים בטלטול בשבת, בין כשנפרדו מהאוכל בשבת ובין כשנפרדו מערב שבת. (שח סקי"ד).

5. טלטול כלאחר יד לצורך דבר המותר, כגון: שהוא צריך להשתמש עם השלחן לדבר היתר, מותר בדברים אלו. לכן יכול לנער את המפה מהעצמות והקליפות שעליה. וכן להעבירם מהשלחן

1. דבר שאינו ראוי למאכל, או לשמוש, הרי הוא נחשב מוקצה מחמת גופו ואסור לטלטלו בשבת. (שח הקדמה למשנ"ב).

2. גם דבר שהיה מותר בטלטול בכניסת השבת, כגון: שהיה מחובר לדבר הראוי לשמוש ובשבת נפסל משמוש, הרי זה נעשה מוקצה ומאותה השעה אסור לטלטלו. ולכן האוכל בשר בשבת ונשתיירו העצמות בלבד וכמו כן אדם המפצח גרעינים וכדו' ונשארו הקליפות בלבד, הרי הם נעשים מוקצה מחמת גופו ואסורים בטלטול. (שח כז).

3. אבל אם נשאר על העצמות מעט בשר מחובר, הרי הם מותרים בטלטול

דברי אגדה

מעות כשרים, שלא מגזל ריבית ואונאה וכיו"ב, שאל"כ כבר אמרו חז"ל על כיוצא בזה ('מדרש רבה' זיקרא' ל ו): 'אוי לזה, שנעשה סניגורו קטיגורו' רח"ל. ■

ובודאי המענג את השבת ממשיך קדושה עצומה על נפשו, לתקנה מכל סיג ופגם, אך בתנאי שיהיו המאכלים כשרים כדין ושיהיו המנות שקנה בהם צרכי שבת

כתב רבנו הסטייפלר בספר 'חיי עולם': (ח"ב פח): מכלל מצות השבת הוא עונג שבת וכבוד שבת. ומאד מאד הפליג חז"ל במסכת 'שבת' (ק"ח). בענין כבוד שבת ובענין שלש סעודות בשבת.

הליכות עולם

שאלות מעשיות בהלכות שבת, לפי פסקי ה'משנה ברורה'

נערכו במסגרת מפעל 'הליכות עולם' ע"י הרה"ג רם כהן שליט"א

בבית שבנה בקבלנות. מהו הדין ומדוע? **תשובה:** לכתחילה עדיף למוכרו לא"י. כתב המחבר: 'אם בנה עובד כוכבים לישראל בית בשבת באיסור, נכון להחמיר שלא יכנסו בו'. וכתב במ"ב: שזה שכתב ש'נכון להחמיר', רק אם היה בקבלנות, אלא שאסור משום מראית עין, דבאמת אדעתיה דנפשיה עביד, אבל אם היו שכירי יום, מדינא אסור; לו לעולם ולאחרים 'בכדי שיעשו' שהוא מילתא דפרהסיא. ועיין בסימן שכ"ה שיש מקילין שגם לו הוא רק 'בכדי שיעשו', (ורק בקבר, אסור לו לעולם). ומוסיף המ"ב: שהאחרונים כתבו שכנעשה בקבלנות, בדיעבד יש לסמוך על ר"ת ומותר לדור בו אפילו לעצמו. ומסכם המ"ב: שאף לדעת המחבר שכתב: ש'נכון להחמיר שלא יכנסו בו' וכונתו לעולם ואפילו אחרים, עכ"פ מותר ליהנות ממנו ולמוכרו לא"י. (רמד ג סקי"ט סק"כ וסקכ"א). ■

אינו על הקרקע, אלא נמצא במיכלים או בשקיות פלסטיק ואין לו דין מחובר. והמג"א התיר פינוי זבל מהרחוב בקבלנות, דבשל רבים ליכא חשדא (ומש"כ לא להקל במקום שאין כן המנהג משום חלול השם, לא שייך במקומנו) ואע"ג דבימינו יש חשדא גם ברבים, פרסום מבטל את החשד, כמש"כ לענין בנין ביהכ"נ במקום שי חשש, שבלא"ה יתבטל הבנין ח"ו. ומאחר ומפורסם לכל בגלל המצב המיוחד שהוא ע"י אינו יהודי ובקבלנות נראה שמותר. (רמד א, מ"ב סקי"ח).

□ **שאלה מעשית:** ראובן סר מדרכי אבותיו ל"ע, "והצליח" בעסקיו. כשהחליט לבנות לו בית בשכונה יוקרתית, לקח קבלן ערבי שיבנה לו את הבית ממסד עד הטפחות. הקבלן הגוי עבד גם בשבתות. כשהסתיימה הבניה סייעוהו משמים וחזר ראובן בתשובה שלמה. אחת השאלות הראשונות ששאל את רבו, מהו שישתמש

□ **שאלה מעשית:** לאחר סיום שביתת עובדי התברואה ביום חמישי, חשב ראש עיריית 'גני טללים' שמן הראוי לפנות את הזבל שנצטבר בחצרות הבתים ועל מנת לזרז את הפינוי שכר בקבלנות חברה בבעלות אינו יהודי שכל פועליה א"י. הגוי העומד בראש חברת הנקיון החליט לנקות הזבל גם בשבת. כשנודע הדבר לראש העירייה, חשש לתגובות התושבים החרדים שבעירו ואחרי שהתיעץ עם מביני דבר, פרסם שיפנו את הזבל גם בשבת ע"י חברה בבעלות א"י שקבלה על עצמה את הפינוי בקבלנות. כשנודע הדבר לראשי הקהילה החרדית פנו מיד לרבנים להתיעצות מה עליהם לעשות. מה הדין ומדוע?
תשובה: ככה"ג נראה שאין איסור בדבר. אמנם כתב המ"ב: 'דאסור לשכור אינו יהודי בקבלנות לפנות זבלו מחצרו והוא עושה בו בשבת, דהוא מתקן החצר בזה והוא בכלל מלאכת מחובר'. והנה הזבל הנמצא אצלנו

פרשת 'חיי שרה'

"וַיֵּרַץ הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ וַיֹּאמֶר הַגִּמְיָאִינִי נָא מַעֲטַי מִיָּמִים"

מדוע המעיט אליעזר מתנאויו לרבקה?

פנינים לפרשה

אמרו חז"ל במדרש (ס ח): 'א"ר אחא: "יפה שיחתן של עבדי בתי אבות, מתורתן של בנים. פרשתו של אליעזר; שנים וג' דפים הוא אומרה ושונה. ושרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו, אלא מריבוי המקרא".'

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ראש ישיבת 'לייקווד' היה מאריך ללמוד וללמד הלכות הנהגת דרך ארץ לפרטי פרטים.

ונציג בזה שתי דוגמאות בראשי פרקים; צורת ההסתכלות הראויה בהתאמת בן הזוג מלאה בבירור גמילות החסדים ומידות טובות בצורה מופלגת, ענוה מופלגת ניכרת היתה בו בפתח דבריו ואמר: **"עבד אברהם אנכי"** ('בראשית' כד). לא אמר: הנני **"המשל בכל ביתו"** הנני ה'דולה ומשקה' בכל עניניו וכיוצא בזה.

סוף דבר, היה אומר רבי אהרן קוטלר זצ"ל: אם אין האדם מתחנך בדרך ארץ ואינו גודר עצמו בהיותו עוסק בתורה ואינו בורר באמצעים טובים וראויים כשבא למלאות מבוקשו, קרוב הדבר כי ברבות הימים כאשר יגיעו לידו ענינים חמורים הנוגעים לכבוד שמים, לא יעמוד במעשיו כראוי ויכשל ח"ו, על כן העצה היעוצה שירגיל כל האדם עצמו תמיד, לקדש שם שמים בכל דרכיו.

"נִיְהִיּוּ חַיֵּי שָׂרָה מְאֹה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים" (כג א)

כתב רש"י: 'לכן נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך; שכל אחד נדרש לעצמו; בת מאה כבת עשרים לחטא. מה בת עשרים לא חטאה, שהרי אינה בת עונשין, אף בת מאה בלא חטא. ובת עשרים, כבת שבע ליופי' עכ"ל.'

אַבְרָהָם 'מהיכן בא? רבי לוי אמר: "מקבורתו של תרח לשרה בא". מעתה יש לומר: שאם היה בוכה קודם ההספד היו סבורין המון עם, שעל אביו הוא בוכה, שהרי חוזר כעת מקבורתו. ובאמת הוא היה רוצה להראות שבוכה בשביל שרה, על כן היה מוכרח להספידה תחילה ולאחר מכן לבכות. ועל ידי זה היה ברור לכולם שבוכה על שרה.

"וַיֵּצֵן עֶפְרוֹן אֶת אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ: אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי אַרְצָא אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף" (כג יד-טו)

לכאורה תיבת **"לו"** מיותרת כאן. וביאר בזה רבנו הנצי"ב מ'זואליזין' בספרו 'העמק דבר': שדבר זה כלומר: מחיר השדה עפרון שלח **"לו"** ביחידות, שהיה מתביש לומר לעין כל מחיר כל כך גבוה וזהו שכתוב בסמוך: **"אֵת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת"**. כלומר: ולא לפני כל עם הארץ הכתובים למעלה.

"אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֶבֶר לְסֹחֵר" (כג טז)

כתב בספר 'תפארת יונתן' לבאר את הטעם שנתן לו אברהם אבינו מטבע חשובה **"עבר לסוחר"**. כיון שמבואר בגמרא במסכת 'עבודה זרה', שאסור ליתן כסף לעכו"ם, לפי שאנו חוששים שמא יעשה ממנו פסל לעבודה זרה. ומבואר בגמרא; שמטבע מותר ליתן לו, כיון שחס על הנזק שיגיע לו מפחיתת צורת המטבע, לכן חשש והחמיר אברהם אבינו ליתן לו מטבע חשובה, שלא יהא חשש שמא יפחתנו לעבודה זרה.

הסבר נוסף מבאר בספר הנ"ל: לפי שההלכה היא שקונה המשלם בשקלים גדולים, לא שייך שיטענו עליו השכנים לתובעו משום דין **"בר מצוא"** שיש עליהם על השדה שקנה, לפי שיוכל

מובא בכתבים המיוחסים לרבנו הגרי"ז הלוי הרב מ'ברסק', להקשות: הרי חטא שנעשה לפני גיל עשרים נחשב חטא, אלא שעונשי שמים לא מענישין על כך. ולמה אם כן, נרמז שאין בה חטא בגיל עשרים, שהחטא נחשב בו כחטא? והסביר את הדברים: לפי המבואר במסכת 'בבמות' (סד). ששרה אמנו היתה אילונית והרמב"ם בהלכות 'אישות' (ב ג) כתב: שהאילונית נקראת קטנה עד היותה לבת עשרים, מעתה תתפרש היטב הכונה בדברי רש"י שבאמת אינה בת עונשין עד גיל עשרים אף בדיני אדם, כיון שהיתה חשובה כקטנה עדין מחמת היותה אילונית.

ובזה מבאר רבנו הגרי"ז אף את המשך דברי רש"י: **'בת עשרים כבת שבע ליופי'**, שהרי כל סימני אילונית המבוארים בדברי הרמב"ם שם (ב ו) הם סתירה גמורה ליופי האדם ומעת שהתחילה לגדול מתחילים בה אלו הסימנים, שאינם ניכרים בתינוקות ומבואר במסכת 'סנהדרין' (מט): שדורות הראשונים היו מולידים לגיל שמונה, נמצא שמגיל שמונה שנים התחילה גדלותן וכיון שסימני אילונית מתחילים להופיע מגדלות האדם, נמצא שמאותו גיל שוב היה בדין שיסתלק יופיה, לכך כתב רש"י: שהיתה **'בת עשרים כבת שבע ליופי'**, דאז עוד לא ניכרו בה סימני אילונית והיה יופיה מושלם, כמו כן אף בהיותה בת עשרים, לא כיערה אותן הסימנים.

"וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִכְפָּתָה" (כג ב)

יש להתבונן על סדר הכתוב, שהספידה ולאחר מכן בכה עליה, איך הספיד תחילה ואח"כ בכה, הלא אמרו חכמינו ז"ל (מו"ק כז): **'ש'לשה ימים לבכי ושבעה להספד'**?

וביאר בזה בספר 'תפארת יונתן': על פי המבואר במדרש (ב"ר נח ה): **"וַיָּבֵא"**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

לא ידעה, בא לומר שהן אמנם שרבהק היתה אז רק בת ג' שנים וכיון שכך, אף אם היתה נבעלת היו בתוליה חוזרין לה, לכך העידה התורה: "ואיש לא ידעה" שטהורה היתה לגמרי ומעולם "איש לא ידעה".

"וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמאיני נא מעט מים" (כד יז)

רבנו האור החיים הקדוש: מעיר על מהלכו של אליעזר עבד אברהם, על מה ולמה המעיט ממה שהתנה בתחילה לשאול, כי הוא אמר בתחילה: "הטי נא כדך ואשתה" ועתה אמר רק: "הגמאיני" שהוא לשון גמיעה הפחותה משתיה? גם הוסיף בפירושו: "מעט מים" וכמו כן לא בקש שתטה היא את הכד בכדי להשקותו, כאשר התנה בתחילה.

וביאר בזה רבנו האור החיים הקדוש: על פי דברי חכמינו ז"ל שאמרו: שראה שעלו המים לקראתה וסימן זה הוא מובהק, שאינו מצוי בכנות הכנעני, כי אם בזרע ברוך וקדוש כזרעו של אברהם. גם מזלו הראהו היטב כי היא זאת הראויה ומיועדת ליצחק. לזה היה ירא על התנאי שהתנה, שמא לא תקיים אותו ונמצא הוא מפסיד מבוקשו על ידי תנאו, לזה היה ממעיט ככל האפשר בתנאו, כדי שיהא נקל בעיניה לעשותם ולעמוד בכללי התנאי שלא יתבטל. ■

פשר שינוי הלשון? וביאר בזה רבנו הנצי"ב מוואלוין בספרו 'העמק דבר': כאן יכול היה להשביעו בעל כרחו, לפי שהארון בעלים על העבד ויכול להשביע את העבד נגד רצונו, לכך מתאים בזה הלשון: "ואשביעה", מה שאין כן יעקב אביו של יוסף, שלא היה יכול להשביעו בעל כרחו, לכך מתאים שם לשון של בקשה: "השבעה לי בה".

"ויאמר... ועשה חסד" (כד יב)

כתב רבנו בחיי: פתח העבד בתפלתו בלשון חסד, שאמר: "ועשה חסד" וכמו כן חתם את תפילתו בלשון חסד, שנאמר: "ויבה אדע פי עשית חסד עם אדני". ואין ספק כי כיון שנתגדל בביתו של אברהם אבינו, היה חכם גדול בתורה ובחכמה וידע כי זו היא מדתו של אברהם ולכן התפלל בה.

"והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה" (כד טז)

כתב בספר 'תפארת יונתן': נראה בכונת הכתוב באומרו "בתולה" לומר שלא נשרו בתוליה, אפילו ע"י הכאת עץ. ובמה שהוסיף הכתוב לומר: "ואיש

המוכר לטעון להם שממונו שנתן לו חביב עליו מאד ולכן אינו חייב להעדיף אותם לקניית השדה, לכן נתן לו אברהם מטבעות הקרויים 'קנטרנין' שהם סלעים גדולים כמבואר בדברי חז"ל וכך תעמוד חלקת הקרקע בחזקתו בלא שום פקפוק.

"ויקם שדה עפרון" (כג יז)

הנה לקמן (בפסוק כ) שוב כתוב: "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחזת קבר". וצריך ביאור, למה כתוב ב' פעמים: "ויקם"? וביאר בזה רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא': שמתחילה קם השדה לקנין והיה יכול לעשות בו כל חפצו, אבל אחר שקבר בו את שרה, מעתה קם לו אך ורק "לאחזת קבר", לפי שאסור לפנותו ולמכרו, כמבואר במסכת 'שמחות' (יד) וב'כתובות' (פד). וב'סנהדרין' (מח). ולכן כתוב כאן גם כן, לשון: אחוזה שנאחזת לדבר זה.

"ואשביעה בה אלקי השמים... לא תקח אשה" (כד ג)

לקמן אצל יעקב כתוב שאמר ליוסף: "השבעה לי בה" (שמואל א כד). ולא נאמר לשון: "ואשביעה", מה

חדש ב'שופר'
 ניתן להטעין נגני mp3 - i mp4 במחיר 4 ש"ח להרצאה
 פרטים ב'שופר' 03-6777779 בין השעות 10:00-18:00

הרב זכריה יצחק שליטי"א
 קרואה בתימנית
 של פרשיות התורה
 בנוסח שאמי ובלדי
 ניתן להשיג במשרדו ישופר, מתתיהו 10, בני ברק 03-6777779

האם יש להתחשב בפגמים גנטיים ומתי?

מערכת 'חברותא'

מיוחדת 'גנזי המלך'

שאלה: האם יש לאסור נשואי קרובים המותרים להנשא זה לזה מצד ההלכה, כגון: בני דודים, בגלל חשש של עוורון וכדומה לצאצאיהם?

אמנם, מן התורה אין איסור לנשואי בני דודים, או לנשואין של דוד ואחיינית [שרה אמנו היתה אחיינית של אברהם אבינו ויצחק אבינו ורבקה אמנו היו בני דודים]. אבל כיון שהאפשרות של עוורון תורשתי שכיחה הרבה יותר בנשואין של קרובי משפחה כל כך קרובים, יש לשאול האם יש לאסור מבחינת הדין נשואין כאלה, כיון שהסכנה של עוורון היא הרבה יותר שכיחה.

תשובה: כתב בספר שו"ת 'ציען אליעזר' (טו מד): איתא במסכת 'במות' (סג. וב'סנהדרין' עו): 'תנו רבנן; **האזהב את שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו... עליו הכתוב אומר** (ישעיה' נח): **'אָז תִּקְרָא נְה' יַעֲנָה'** ומפרש"י במסכת 'במות': **'והנושא את אחותו' - גיעגועי אדם רבים על אחותו יותר מן אחיו ומתוך כך נמצא מחבב את אשתו.**

ור"ת בתוספות (שם) מפרש: דדוקא נקט בת אחותו, לפי שהיא בת מזלו, כדאמרין (בב"ב קי): **'רוב בנים דומין לאחי האם'**. ובשם רשב"ם פירשו: דה"ה בת אחיו ע"ש. וכמו"כ מבאר רש"י ב'במות' ו'סנהדרין' שם, שהלמוד מקרא, הוא מפני דלעיל מיניה כתיב: **'ומבִּשְׂרָה לֹא תִתְעַלֵּם'** (ישעיה' נח). היינו: נושא בת אחותו.

ונפסק כך גם להלכה. הרמב"ם ('איסורי ביאה' ב יד) פוסק: **'מצות חכמים שישא אדם בת אחותו. והוא הדין לבת אחיו, שנאמר: "ומבִּשְׂרָה לֹא תִתְעַלֵּם"'**.

וה'מגיד משנה' מסביר את דברי הרמב"ם וכותב: ודעת רבנו כמ"ש במדרש: **'נשא אדם אשה מקרובותיו, עליו הוא אומר: "עֵצֶם מַעֲצָמִי וּבִשְׂרָה מִבִּשְׂרִי"** ('בראשית' ב). ('מדרש רבה' 'בראשית' יח ד). והענין; שאהבת הקרובים היא טבעית. ואהבת האיש לאשתו באה מחמת מעשה שניהם, שהוא מקרה להם. ובהתחבר שניהם, אז יהיה האהל נכון ויהיה שלום בית. וידוע שאין לך קרובה שיכול אדם לישא יותר מבת האחות ובת

האח, על כן אמרו חכמים, שעליהם אמר המקרא שנאמר: **'ומבִּשְׂרָה לֹא תִתְעַלֵּם'**.

ובדומה לכך כותב גם ה'מאירי' ב'במות' שם: שדרך כלל, הוא משבח זווג הקרובות, מפני שטבען שוה ואהבתן מצויה ביניהם מתוך שווי הטבעית. ונקט בת אחותו, מפני שהיא שוה לו בטבע, יותר מכולן. וכמו שאמרו: **'רוב בנים דומין לאחי האם'**. וזהו שהביא עליו: **'אָז תִּקְרָא נְה' יַעֲנָה'** כלומר: שתהא נשמע בכיתך הרבה [תפלתך].

ואסמכתא לזה גם ממקרא מהתורה; מצינו על כך לרבנו בחיי בפרשת 'חיי שרה' (כד ג) שלומד זאת מציווי אברהם אבינו עליו השלום לאליעזר: **'אָשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי'** ('בראשית' כד)! וכותב: דיש בפרשה זו אזהרה לאדם שישא אשה מבנות משפחתו ושידבק בקרובותיו, כי כן עשה אברהם, שנאמר: **'כִּי אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדָתִי תִלָּךְ וְלִקְחָתָ אִשָּׁה לְבְנֵי יִצְחָק'**. וכן עמרו, שכתוב בו: **'וַיִּלָּךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לִוִי'** ('שמות' ב). כי כשהבריות מזדווגין כל אחד ואחד אל מינו, השלום מתקיים ומתרבה בעולם.

וכנפסק ברמב"ם נפסק גם בשו"ע (אה"ע ב ו): **'דמצוה לאדם שישא בת אחותו. וי"א אף בת אחיו'**. וכך חזר ונפסק בסימן טו סעיף כה.

לאור כל הנ"ל, דעת לנבון נקל, כי בשום פנים ואופן אין אפשרות לאסור נשואין מסוגים אלה, היות ובחז"ל באו הדברים מפורשים להיתר ונפסק בסתמא כן גם ברמב"ם ובשו"ע ואין לשעות בזה להתרעת רופאים על תוצאות של פגמים תורשתיים [ומה גם שאין זה פקוח נפש].

אולם, אעפ"י שאין מקום לבוא ולאוסרן מן הדין, אבל יש מקום בדין להזהיר ולהתריע בזמנינו זה, על סכונים פגמיים הכרוכים מבחינה רפואית בנשואין מעין אלה, לאור ההתגלויות של הפגמים התורשתיים. והשומע ישמע והחדל יחדל וכמו שיבואר.

דהנה מצינו לר"י החסיד ז"ל בצוואתו שהזהיר על הדבר הזה שלא ישא אדם בת אחיו, או בת אחותו.

והיינו: שראה בחכמתו ובחסידותו שיש סכנה בדבר. והתריעו נגדו הבאים אחריו שזה נגד דברים מפורשים בחז"ל, שאמרו: שאיכא עוד מצוה בנשואין כאלה וכנז"ל. ועיזין במיוחד בשו"ת 'נודע ביהודה' (מהדו"ת חאה"ע עט) עי"ש בדבריו החוצבים להבות אש.

ובספר שו"ת 'אבן הראשה' [להגאון ר"א קלאצקין ז"ל לא כתב לישב את דברי ריה"ח ז"ל בדרך נפלאה וז"ל: 'ולענ"ד, יש מקום לישב הפליאה העצומה על מה שצוה שלא ישא בת אחיו, או בת אחותו, היפך דברי חז"ל, בהקדם מה שנתברר בנסיון לגדולי הרופאים כי מרבית הנולדים חרשים, אלמים הם, כשהאב והאם הם שארי בשר, כמו מנשואי בת אחיו ובת אחותו וכדומה וכל שהאיש והאשה קרובין יותר זה לזה במשפחתם, ירבה מספר הנולדים מהם חרשים אלמים וידועי חולי העוורון וגירוי העצבים וכדומה. ומה שאמרו חז"ל: שהנושא בת אחותו, עליו הכתוב אומר: **'אָז תִּקְרָא נְה' יַעֲנָה תִשְׁנַע וַיֹּאמֶר הַנְּנִי'**, היינו: לפי שיש ענין מצוה יותר בנשואי בת אחותו כמבואר בפרש"י: **'שומר מצוה לא ידע דְּבַר רָע'** (קהלת ח) וכשנושאה לשם שמים, יענהו ה' ויהי לבו בטוח כי זרעו יהיה לברכה. והגם שהוא ענין היזק טבעי, לא שכיחא היזקא כולי האי ואין לחוש לזה במקום מצוה וכהבטחת הכתוב: **'אָז תִּקְרָא נְה' יַעֲנָה'**.

וכאשר ראה החסיד ז"ל כי אין הדור יפה והמון העם מתכונין לשם נוי ולא לשם מצוה, צוה שלא ישא אדם בת אחותו, בגלל הנזק היוצא מזה לתולדותיהם. ודברי הש"ס והשו"ע הוא כשנושאה לשם מצוה. ורק עליו הכתוב אומר: **'אָז תִּקְרָא נְה' יַעֲנָה'**. יוצא לנו מזה, שגם לפני חז"ל היו גלויים וידועים מהפגמים התורשתיים העלולים לצאת מנשואין כאלה, אבל הם הביטו גם על הצד השני של המטבע, היינו: על שלמות מסגרת הנשואין. היוצא מזה; בהיותו מחבב יותר את אשתו (כדברי רש"י) ובהיותה בת מזלו (כדברי ר"ת) ועל רביית השלום בעולם עי"כ (כדברי רבנו בחיי) ושקלו את זה לעומת זה ומצאו שיש לתת עדיפות לצד השני.

וחזו ברוח קדשם, שכשישאו לשם שמים, לא יאונה להם כל רע וזרעם יהיה לברכה. עד שהתדרדרו הדורות ובא ריה"ח ז"ל וחוזה בחזון רוחו הגדולה שלאור הירידה הרוחנית, ההפסד בזה אצל רוב העם מרובה מעל השכר ועמד וצוה על הפרישה ולא בתורת איסור, כי זה נגד הש"ס, כי אם בתורת אזהרה ועצה טובה. וכפי שמצינו לו בעצמו בספר 'חסידים' (תפח), שחילק במפורש בזה בין כשלווקח אותה לשם מצוה, שאז זה טוב כמאמרם ז"ל, לבין כשמתכוין להנאתו, שאזי זה אינו טוב. ■

השיחות שנעלמו מן הטלכרט

מאת הרה"ג שלום קייקוב שליט"א

לדבר עוד שיחה אחת וניתק. לסיכום אבי השתמש ב-5 שיחות ו-10 שיחות נפלו ונותרו 5 שיחות. וכעת השאלה היא; אם חייב על ה-10 שיחות, או רק על ה-5 שיחות שהשתמש.

וסיכם שמה שישתמש, ישלם. ובשעה שאבי דיבר, תוך כדי השיחה בראותו שהגיע לפעימה הרביעית, נפלו פתאם 10 שיחות ובמקום שעל צג הטלפון יהיו 16 שיחות, היו 6 שיחות, אבי המשיך

מעשה שהיה בישיבתנו; בחור בשם אבי בקש טלכרט מחברו והיו בטלכרט 20 שיחות (כרטיס חדש) ואמר לו: "שאינו יודע כמה זמן תמשך השיחה יתכן שישתמש בכל, או במקצת"!

ההשתתפות בשעור ב'אולפני שופר' רח' מתתיהו 10 בני ברק, בתאום מראש בלבד: 03-6777779
 התשובה לשאלה הנ"ל תנתן בשעור ביום חמישי בשעה 20:30 בערב בלמוד עם חברות בישיבות 'אהל יהודה'
 ניתן לצפות בשדור חי באתר שופר: www.shofar.net
 בקרוב יהיה ניתן לרכוש דיסקים של השעורים הקודמים

החתונות שהתחלפו

תקציר התשובה:

בסי' של"ו ס"א נפסק: השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חברו, נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מחברו מה שהנהו.
 לפי"ז; על משפחת סגל הירושלמית שהטעו את התזמורת היוקרתית, לשלם את מחירה. ולאחמ"כ לחזור ולגבות ממשפחת סגל הבני ברקית את מה שהנהו אותה.
 אמנם מצינו דין נוסף דהיורד לשדה חברו שלא ברשות ונטעה, שמין כמה אדם רוצה ליתן כדי ליטע שדה זו ונותנין לו. אך כ"ז דוקא בשדה העשויה ליטע, אך בשדה שאינה ראויה ליטע, שמין לו וידו על התחוננה.
 וא"כ כיון שמלכתחילה אינו מעוניין בה' כלים, שאל"כ היה לוקח ה' ולא ג' הוי שדה שאינה ראויה ליטע ושמין לו וידו על התחוננה.

מרכאת שיניים
 נוסד בשנת 1982

בדיקה ונימון מקצועי ללא תשלום

♦ השתלות ♦ כתרims
 וכל הטיפולים הנדרשים
 הנחות לבני תורה

המבצעים ממשיכים במחירים מפתיעים

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק

03-5794757 ♦ 052-8448443

יהודי יקר!
 אל תישאר לבד - התחבר לתורה!
 אברך תלמיד חכם ילמד אותך תורה. ללא תשלום!
 התקשר עכשיו: 050-416-60-70

אברך יקר!
 אל תשאיר את אחיך לבד! הצטרף לאלפי האברכים המתנדבים
 ללמד תורה פעם בשבוע
 התקשר עכשיו: 050-416-60-70

זכאי "חיי כפלים"
50% הנחה

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק שליט"א

ביום שלישי ל' חשוון 17/11/09

יציאה בשעה 7:30 בדיוק מנקודות האיסוף

הרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10 בני ברק, טלפון: 03-6777779

הישיבה בהפרדה
מלאה בלבד!

ספרית שופר

608 קלטות אודיו ב-21 דיסקים

רק ב-10 ש"ח לדיסק

בפורמט MP3

ניתן להאזנה בכל מחשב

ניתן להשיג במשרדי 'שופר'

רח' מתתיהו 10 בני ברק 03-6777779